

SILKEHALEN, AMPELIS GARRULUS I DANMARK VINTEREN 1913—14.

AF

SYLVESTER MATHIAS SAXTORPH.

Da Silkehalen i Efteraaret 1913 nu og da begyndte at optræde i Smaaflukke rundt i Egnen om København, og der ret snart hørtes om iagttagne Fugle fra mange Dele af Landet, stod det vel klart for de fleste Ornithologer, at vi her havde med en Masseindvandring at gøre, saaledes som slige Fænomener nu og da viser sig; som det f. Eks. var Tilfældet med Nøddekrigen i Vinteren 1911—12. Da vi den Vinter havde denne store Indvandring, paatog stud. mag. P. Jespersen sig at samle Iagttagelser fra alle Dele af Landet om Nøddekrigens Forekomst, og Resultatet blev, som bekendt, meddelt i D. o. F.s Tidsskrift (Aargang 7, S. 97).

Da det nu sikkert vilde have en mindst lige saa stor Interesse at undersøge Silkehalens Forekomst her i Vinteren 1913—14, paatog den private ornithologiske Forening »Ornithologia« sig at indsamle Materialet. Vi udsendte en Mængde Spørgebreve og fik en Opfordring om at tilsende os Oplysninger indrykket i dette Tidsskrift.

Det indsamlede Materiale skulde oprindeligt være bearbejdet af Kommunalærer C. A. Rasmussen; men da denne paa Grund af Indkaldelse til Militærtjeneste blev forhindret deri, fik jeg Materialet, som altsaa foreligger her i bearbejdet Form.

Vi maa i et og alt sige, at vi er tilfredse med Resultatet af dette »Samlearbejde«, idet en Mængde Ornithologer fra de mest spredte Dele af Landet med stor Velvilje har sendt os Oplysninger.

Idet det jo saaledes paa en Maade er disse Meddelere selv, der har skabt efterfølgende, finder jeg det rigtigst her at nævne deres Navne med den bedste Tak for ydet Hjælp.

De er:

Andersen, N., Plantør, Bøtøgaard. — Albrechtsen, P., kgl. Fasanjæger, Amager. — Arctander, H., Distriktslæge, Storehedinge. — Balsløw, C., kgl. Skovfoged, Frederiksværk. —

Eckardt, K., stud. med., Hellerup. — Fløystrup, A., Prof., Dr. med., København. — Hagerup, A., Arkitekt, Kolding. — Hammer, K., stud. med., Holte. — Hansen, A., cand. pharm., Viborg. — Hansen, H. P., Konservator, Herning. — Helms, O., Overlæge, Peirup. — Holck, J., Skovrider, Fuglsang. — Ingemann, S., Gymnasiast, Rungsted. — Jørgensen, Th., Skorstensfejermester, Horsens. — Kalkau, H., Oberstløjtnant, Klampenborg. — Klinge, M., Forretningsbestyrer, Randers. — Knudsen, V. S., Lærer, Aarhus. — Koefoed, A., Revisor, København. — Kongsdal, V., Kunstmaler, København. — Kræmer, P., Husejer, Langaa. — Lakjer, T., stud. art., Hellerup. — Lange, A., Overgartner, København. — Larsen, J., Lærer, Næstved. — Leth, H., Inspektør, Livø. — Madsen, J., Kunstmaler, Odense. — Madsen, P., Læge, Taasinge. — Monrad, F., Skovrider, Skovby. — Mortensen, H. Chr. C., Overlærer, Viborg. — Møller, F. H., Lærer, Horslunde. — Olsen, C., Typograf, Nykøbing F. — Oppermann, H. G., Skovrider, Skelund. — Pedersen, A., Gaardejer, Lou. — Petersen, Nørager. — Petersen, E., Hellerup. — Petersen, W., kgl. Bygningsinspektør, Odense. — Rasmussen, H. P., Konservator, København. — Rendtorff, E., Lærer, Korsør. — Rendtorff, G., stud. med., København. — Rosenkrantz, H., Baron, Guldborg. — Scavenius, J., cand. jur., Borre. — Schiøler, E. L., Veksellerer, København. — Scholten, G., Premierløjtnant, København. — Skovgaard, H. G., stud. art., Hillerød. — Skovgaard, P., Premierløjtnant, Viborg. — Teisen, K., Etatsraad, København. — Termansen, G., Systofte. — Thorsøe, H., kgl. Skovfoged, Ringsted. — Traustedt, J., Læge, Gjedsted. — Tulstrup, N., Landmand, Bjerringbro. — Weismann, C., Skovrider, Skørping. — Wilhelm, G., Orehoved. — Windeballe, C. N., Konservator, Fredericia. — Winge, H., Viceinspektør, Hellerup.

I. Forekomst paa Trækket.

SJÆLLAND.

København og nærmeste Omegn: Ret alm. omkring i Anlæggene i selve Hovedstaden. Den iagttoges saaledes følgende Steder: Botanisk Have (December—Februar) dog kun faa Stkr.; Rosenborg Have ca. 14—20 Stkr. i Tidsrummet ¹²/₁—¹⁵/₁. I Bu-

skadserne ved Langelinie og i Grønningen (Januar). I Fælleparken saas de i Februar, dog kun faa, forskræmte Individuer. I Østre Anlæg blev de set i længere Tid af Prof. Fløystrup. $29/12$ saas en enkelt. $8/2$ 1 Stk., $10/2$ 1, $11/2$ 1, $14/2$ 1, $19/2$ 1, $25/2$ 1, $27/2$ 1 og endelig $18/3$ 1 Stk. — Det er jo aabenbart et enkelt Individ, der har overvintret i Anlægget.

Paa Kristianshavns Vold opholdt der sig mange i Januar Maaned. Flere Steder paa Frederiksberg f. Eks. i Landbohøjskolens Have i Januar. I Rosenvænget saas den $19/2$. Paa Fuglebakken 2 Stk. $5/2$.

I Hovedstadens nære Omegn var den ganske naturlig noget talrigere end inde i Byen, og den er iagttaget næsten overalt. Paa Amager var den talrig og blev set næsten daglig. De første saas i Begyndelsen af November ved de militære Skydebaner. Konservator Rasmussen modtog i første Halvdel af November 2 unge ♂♂ fra Taarnby. Den var talrigst i November og første Halvdel af December, hvor den saas i Flokke paa op til ca. 30. De sidste saas 7 Februar. I de lavere Bevoksninger i Udkanten af Kongelunden var den talrig i samme Maaneder.

Vest for Byen er den iagttaget f. Eks. ved Flaskekroen.

Hellerup. Fra Hellerup foreligger en Mængde Oplysninger om dens Forekomst, som tydeligt viser, hvor talrig den har været paa et Sted, der frembød gode Betingelser for dens Trivsel i de sene Maaneder af Aaret.

Viceinspektør Winge skriver: »Ved København kom Silkehalerne i Vinteren 1913—14 i større Tal end nogensinde siden Vinteren 1891—92. De første, jeg saa, viste sig i Hellerup 7de November: 9 siddende i Toppen af et højt Træ i min Have, der ligger paa Bredden af Øresund; meget muligt var de lige landede efter at være fløjne over Sundet; Kl. 1 fløj de bort mod V. — 9de November sad en enkelt i en Have i Nærheden, den fløj bort mod N. — 12te var her 8 i min Have, og i den nærmest følgende Tid var her daglig en lignende Flok indtil 12 sammen. 17de Kl. 1 kom mindst 50 flyvende i Flok fra Syd og satte sig i Toppen af de højeste Træer i Haven. 18de sad mindst 52 en Tid lang i Trætoppene i samlet Flok; senere spredtes de i mindre Afdelinger; men Kl. $3\frac{1}{2}$ fløj alle bort mod Syd. I den følgende Tid af November var der næsten daglig større og mindre Flokke paa mellem 10 og 50 i min Have eller i Nærheden. — December igennem viste nogle sig jævnlige; men Tallet var øjensynligt

indskrænket; 5te December var dog 20 i Flok at se, ellers viste de sig kun enkeltvis eller i Smaaflokke, indtil 8 sammen. 1ste, 2den, 7de og 8de Januar var her enkelte eller nogle faa sammen; 18de 5 i Flok, ellers ingen i Januar. 1ste Februar var der i Haven 4 sammen, 2den ligeledes 21, der fløj bort mod Nordvest Kl. 4³⁰. 6te viste sig en enkelt. Siden har ingen været at se.

Andre Oplysninger fra Hellerup viser hen til en endnu talrigere Forekomst. Saaledes saa stud. med. Eckardt 25 November 90 Stkr., og alt tyder paa, at der har været større og mindre Flokke spredt rundt over hele Egnen.

Flokke iagttoges endvidere i Gentofte, Lyngby og Bagsværd. Sidstnævnte Sted saas omkring Jul adskillige Smaaflokke. $\frac{6}{1}$ blev 2 skudt af en Flok paa 10—15 Stkr.

I Nordsjælland iagttoges den ofte; selv om ganske vist Oplysningerne om den er noget mere spredte, er der dog ingen Grund til at antage, at den ikke dér skulde have været lige saa talrig.

I de gamle Tjørne i Dyrehaven saas daglig en Mængde. Konserv. Rasmussen fik 2 unge ♂♂ i December herfra.

Hillerød: Alm. i Slutningen af November og Begyndelsen af December. H. P. H.¹ modtog 4 Stkr. $\frac{9}{12}$ herfra. W.² fik et Eksemplar $\frac{10}{12}$ fra Hillerød.

Rungsted: En Flok paa ca. 20 sidst i November.

Espergærde: $\frac{9}{1}$ en gammel ♂ skudt.

Helsingør: »I Midten af December skal der have været Flokke paa flere Hundrede« (W.). W. modtog 3 til Udstopning og H. P. H. modtog 2 $\frac{3}{12}$.

Hellebæk: Her forekom den en Tid saa talrig, at Krovæerten serverede stegte Silkehaler som Delikatesse for sine Gæster (K. Teisen). H. P. H. modtog da ogsaa $\frac{13}{11}$ 1 Stk. og $\frac{28}{11}$ 6 Stkr. til Udstopning.

Frederiksværk: Enkelte Eksemplarer blev skudt i Smaaskovene ved Tisvildeegnen.

Esbønderup: $\frac{24}{11}$ modtog H. P. H. et Eksemplar herfra.

Frederikssund: $\frac{28}{11}$ og $\frac{29}{11}$ modtog H. P. H. Eksemplarer.

Slangerup: 1 Stk. blev indsendt til Kons. Rasmussen.

Holte og Omegn: Saas meget alm. i November i Flokke

¹ H. P. H. ∅: Konservator H. P. Hansen, Herning.

² W. ∅: Konservator Windeballe, Fredericia.

paa op til 50. De sidste saas 19 Februar. $\frac{8}{12}$ modtog Veksellerer Schiøler en ♂ ad. herfra.

Roskilde: $\frac{7}{12}$ fik H. P. H. 1 Stk. herfra.

Svebølle: $\frac{18}{12}$ 1 Stk.

Kallundborg: $\frac{8}{11}$ modtog W. ikke mindre end 10 Stkr. herfra.

Korsør: Et enkelt Eksempel saas $\frac{16}{11}$. I Begyndelsen af December blev de talrigere, ca. 30—40 i Flok, og opholdt sig der i ca. 14 Dage. »Iøvrigt er denne Fugl en meget alm. Vintergæst her«, skriver Lærer E. Rendtorff. $\frac{15}{11}$ modtog H. P. H. den herfra.

Skelskør: $\frac{9}{12}$ 1 Stk. til H. P. H.

Næstved: Skal have optraadt »massevis« i Stenskovene 5 km fra Byen.

Lou: Iagttoges i Januar, men ikke i særlig stort Antal.

Storehedinge: $\frac{12}{11}$ saas en stor Flok, ca. 50, i Rønnebærtræerne. $\frac{26}{11}$ fandtes en dræbt ved at være fløjet mod en Telefontraad. $\frac{27}{11}$ fik H. P. H. 1 Ekspl.

Vallø: I Skovene omkring Vallø saas mange i November og December. $\frac{7}{12}$ og $\frac{21}{12}$ modtog H. P. H. den herfra.

Køge: I Egnen lidt Nord for Byen opholdt der sig mange indtil Decembers Begyndelse.

Borup: Iagttaget af stud. med. G. Rendtorff.

Ringsted: Konservator Jakobsen, København har herfra modtaget Fugle til Udstopning.

Sorø: $\frac{8}{12}$ saas en Flok paa 23 N. O. for Byen. »Jeg har tidligere kun set Silkehaler i Januar 1893 og i December 1903« skriver Skovfoged Thorsøe.

FYN.

Naturligvis viste Silkehalen sig ogsaa paa Fyn; men det synes ikke, at den der har været saa talrig som paa Sjælland; skønt man skulde tro, at de mange levende Hegn maatte have budt den gode Livsvilkaar. Endelig kunde imidlertid dette Forhold ogsaa skyldes, at Fyn er forholdsvis fattig paa Ornithologer, saa det ligefrem kan skyldes Mangel paa Oplysninger, hvad maaske er det rimeligste at antage.

Odense: 24 Januar saas nogle faa Stkr., og kgl. Bygningsinspektør Petersen meddeler, at det var de første, han saa.

Kunstmaler Madsen skriver, at enkelte Flokke har vist sig der i Egnen.

Bogense: En enkelt Flok.

Middelfart: En enkelt Flok.

Assens: W. modtog 2 Stk. herfra.

Den er ikke iagttaget i Egnen om Nakkebølle (O. Helms).

Svendborg: W. modtog 2 Stk.

Kerteminde: H. P. H. modtog følgende Data Fugle herfra:
⁶/₁₁ 2 Stkr., ⁷/₁₁ 2 Stkr., ¹¹/₁₁ 1 Stk., ¹²/₁₁ 4 Stkr., ¹³/₁₁ 1 Stk.

Kunstmaler Johannes Larsen havde flere i længere Tid i Fangenskab. Veksellerer Schiøler modtog herfra en ♂ juv. død ¹¹/₁ efter 3 Dages Fangenskab. Medio Februar modtoges en gammel Fugl efter 1 Maanedes Fangenskab.

Paa Taasinge saas den et Par Uger før Jul.

Fra Marstal modtog H. P. H. 1 Eksp. ⁸/₁₂

Tranekjær: 2 Eksp. ¹⁸/₁₁ (H. P. H.).

Rudkøbing: 1 Eksp. ¹⁹/₁₂ (H. P. H.).

LAALAND — FALSTER.

Flere Meddelelser foreligger fra Nykøbing gaaende ud paa, at den skal have vist sig talrig der i Egnen; saaledes har Konservator Nielsen i Nykøbing haft ca. 40 Fugle til Udstopning fra de to Øer. Den 10 November saa Typograf Olsen en Flok paa 40 Stkr. i selve Byen, ²⁵/₁ saas 6 Stkr. I Systofte Skov i Byens Nærhed er den set, men ikke i stort Antal.

Ved Bøtøgaard blev der set en lille Flok paa 6-7 Stkr., »hvilke er de eneste, jeg har set i Aar. Lejlighedsvis har jeg ogsaa andre Aar set dem her paa Egnen« (N. Andersen).

I Fuglsang Skovdistrikt er den ikke set.

Det synes i det hele, som om den ikke har været saa talrig paa Laaland. Der foreligger kun spredte Oplysninger om enkelte Eksemplarer.

Den er set ved Oreby Slot og 2 Januar i Haven til Guldborg.

Lærer Møller i Horslunde har ikke selv set den, men beretter, at der er set et enkelt Eksempel ved Langesø i Vesterborg Sogn 18 Januar. En Flok paa ca. 20-30 skulde have opholdt sig i længere Tid i Nøbbøllelunder Skov, hvor de levede

højt paa Bærrene af bornholmsk Røn. De blev set baade i Januar og i Februar, og endnu 4 Marts blev der set nogle Eksemplarer i Skoven.

MØEN.

Den blev ogsaa her set i Smaaflokke i Tiden kort før Jul.

BORNHOLM.

Der foreligger kun Meddelelser fra Østbornholm, hvor der er skudt flere Eksemplarer i Egnen om Svaneke, saaledes $7/11$ 2 Stkr., $11/11$ 1 Stk. fra Ibsker, $14/11$ 2 Stkr.; $19/11$ blev en ung ♂ skudt ved Svaneke.

JYLLAND.

I længere Tid skortede det os paa Oplysninger fra denne Del af Landet, idet vi kun havde faaet faa spredte Meddelelser fra dette store Omraade. Imidlertid har det hjulpet os meget, da d'Hrr Konservator Windeballe i Fredericia og H. P. Hansen i Herning sendte os en Mængde Oplysninger. Særlig er vi Konservator Hansen Tak skyldig for meget nøjagtige og detaljerede Oplysninger fra hans Journal. Følgen er da nu ogsaa blevet, at vi har Meddelelser om Silkehalens Forekomst fra næsten hele Omraadet. Dog haves ingen Oplysninger fra Vendsyssel.

Kolding: W. modtog 4 herfra. Arkitekt Hagerup saa $27/1$ en Flok paa mindst 13 i en Rosenbusk ved Slotsruinen. $30/1$ var der endnu mindst 4 samme Sted.

Fra Eltang modtog W. 2 Stkr.

Børkop: 2 ♂♂ blev skudt 7 Januar (G. Scholten). W. modtog 8 Stkr.

Jelling: H. P. H. modtog herfra $25/11$ 1 og $8/12$ 2 Eksp.

Vejle: Reservelæge Schæffer paa Sanatoriet meddeler, at han hverken har set eller hørt Silkehaler der paa Egnen.

W. modtog 2 Stkr. herfra.

Fredericia: Konservator Windeballe meddeler, at han ialt fra forskellige Dele af Landet har modtaget 62 Stkr. — Tidsrummet, i hvilket Fuglen er indsendt, strækker sig fra $8/11$ (Kallundborg) til $10/2$ (Hillerød). Fra selve Fredericia blev der modtaget ikke mindre end 28 Stkr. — Der blev i Byen i længere

Tid iagttaget en Flok paa ca. 30 Stkr., der holdt til paa Voldene. 10 Februar var de imidlertid forsvundne.

Horsens: Skorstensfejrmester Jørgensen meddeler følgende: »²⁶/₁ faldt en Silkehale ned paa Gaden med brækket Vinge. Den blev »indsat« paa Politistationen!! — Her levede den højt paa Hyldebær og Rønnebær; men den holdt mest af Enebær«.

Fra Palsgaard modtog E. L. Schiøler 3 unge ♂♂ 11 November.

Bryrup: Herfra modtog H. P. H. 1 Stk. ¹⁰/₁₁, 1 ♂ ad. ²⁴/₁₁, 1 Stk. ²⁸/₁₁ og 1 Stk. ¹⁵/₁₂.

I Haven ved Vedelslund Skovridergaard (mellem Aarhus og Silkeborg) blev der set en Flok paa 40 Stkr. 8 Januar, og disse var de eneste, der blev iagttaget.

Langaa: En Flok paa ca. 10 Stkr. opholdt sig her en halv Snes Dage i Midten af Januar.

Skern: ⁷/₁₁ 2 Stkr. til H. P. H.

Kibæk: ⁵/₁₁ 2 Stkr. ♂ og ♀ til H. P. H.

Herning og Omegn: Konservator Hansen har ialt fra forskellige Dele af Landet modtaget ikke mindre end 71 Eksemplarer til Udstopning strækkende sig i Tidsrummet fra ⁵/₁₁ (Kibæk) til ²¹/₁₂ (Vallø).

I selve Egnen nær op om Byen blev set og skudt enkelte, der dog ikke blev indsendt til Udstopning.

Fra Tanderupkær modtoges 6 Stkr. ²⁷/₁₁, Svejbjærg 1 Stk. ¹¹/₁₂ og fra Sunds 2 Stkr. ¹⁸/₁₂.

Paa Djursland saas 7 November en Flok Silkehaler paa ca. 30 Eksemplarer.

Randers: M. Klinge iagttog 10 Stkr. i Værum Krati i Nærheden af Byen. I Midten af December blev 2 Stkr. set 1 Mil Nord for Byen.

Mariager: ⁶/₁₂ blev der iagttaget en Flok paa ca. 40 Stkr. af Skovrider Oppermann, Visborggaard. De er ikke iagttaget siden 20 December.

Viborg: ⁸/₁₂ modtog H. P. H. et Eksempel herfra. Cand. pharm. A. Hansen skriver: »Omkring 1 December begyndte den at vise sig paa Viborg-Egnen og blev hyppig i smaa Flokke i Skov og Plantager. Overlærer H. Chr. C. Mortensen iagttog flere Gange før Jul en mindre Flok. ²⁰/₁₂ saas 20 Stkr.

Bjerringbro: N. Tulstrup meddeler, at den ikke er iagttaget der i Egnen.

Skørping: Skovrider Weismann, Grevskabet Lindenberg, har iagttaget den et Par Gange. $^{16}/_{11}$ modtog H. P. H. et Ekspl.

Støvring: $^{10}/_{12}$ i Stk. til H. P. H.

Livø pr. Løgstør: Inspektør Leth saa i et gammelt Læbælte af Gran en Flok paa 6 Stkr. $^{18}/_{12}$. — Dette Sted er det nordligste, hvorfra Oplysninger foreligger, idet vi som nævnt intet har modtaget fra Vendsyssel.

BIOLOGISKE MEDDELELSER.

I det følgende har jeg fra de forskellige Breve til os samlet, hvad jeg mener har biologisk Interesse som en Karakteristik af Silkehalen.

Af en Mængde Oplysninger til os faar man et ganske tydeligt Billede af Silkehalens hele Færd hos os under dens sidste Ophold her.

Den viser sig ret tam og tillidsfuld som de fleste højnordiske Fugle; men samtidigt er der noget underligt uroligt og hvileløst over dens Væsen. Man saa straks, naar man havde en Flok for sig, at det var Fugle, der ikke var vant til at færdes i disse Omgivelser. Viceinspektør Winge skriver: »Hvor mange Silkehaler, der i det hele kom til Egnen, er uvist. Om det væsentligst har været de samme, der stadig opholdt sig paa Stedet, eller om der har været skiftende Ind- og Udvandring, er ikke muligt at sige. Mere end 52 i Flok saa jeg ikke i min Have; men Gæsternes Tal har sikkert været langt større; der har sikkert samtidigt været andre Flokke i Nabohaverne. Flokkene spredtes i Afdelinger, samledes og spredtes igen og fløj hid og did, saa at det ikke var muligt at faa et Overblik over dem. I min Have opholdt de sig ofte det meste af Dagen, men aldrig hele Dagen igennem, og de overnattede der ikke«.

Samme urolige Adfærd omtaler Skovrider Monrad, Wedelslund i sit Brev. »Sidensvanser iagttog jeg en Flok af d. 8 Januar. Den var paa ca. 40 Stkr. og sad fordelt paa to Ælmetræer i Haven lige uden for mine Vinduer. De fløj uafsladelig frem og tilbage mellem de to Træer; det saa aldeles ud, som om de legede »bytte Gaarde«. Som Hovedopholdssted valgte de sig Haver, Smaaplantager, levende Hegn og Udkanterne af Sko-

vene, og det er næsten altid saadanne Steder, at de blev iagttagne«.

Hvad angaar deres Fødeemner, har vi modtaget en Mængde Oplysninger, der vil fremgaa af følgende Citater fra Breve.

H. Winge skriver: »De levede for en stor Del af Hyldebær og Rønnebær; da Forraadet af disse Frugter blev indskrænket, gav de sig til ogsaa at æde Hyben, som de, med nogen Vanskelighed, slugte hele. Men November igennem levede de allermest af Insekter, i min Have i hvert Fald; Vejret var saa mildt, at store Myg stod i Mængde i Luften, og dem fangede Silkehalerne; de sad i Trætoppene og gjorde derfra Udflugter efter Myggene, ganske paa Fluesnappernes Maade og med samme Færdighed. Jeg har ikke tidligere set Silkehalerne her øve deres Sommervaner fra deres Hjemland«.

E. Petersen, Hellerup: »^{16/11} Ca. 15 Stykker opholdt sig i og omkring Hr. Viceinspektør Wingses Have, hvor de paa stærevis fangede Insekter; desuden lagde de deres Top, naar de fløj; men de rejste den atter, saa snart de satte sig«.

T. Lakjer, Hellerup: »^{15/11} 5—6 set fangende Insekter ved Øresund.«

Men med Novembers Udgang hørte Insektfaunaen op, og de var fra nu af nødt til at søge deres Føde andetsteds, hvad der ogsaa faldt dem meget let. Nu kom det for Alvor til at gaa ud over alt, hvad af Frugter de kunde finde.

Lærer Møller, Horslunde, meddeler, at de levede højt paa Bærrene af bornholmsk Røn.

Stud. med. Eckardt skriver: »De afsøgte de forskellige Villahaver, hvor de aad Rønnebærrene. 17 November saa jeg ca. 50 ved Hellerup Havn. De opholdt sig i et stort Træ og »kvidrede« i Kor, og idelig fløj enkelte ned til de nærliggende Villahaver med Rønnebær. 7 December saa jeg 6 Stkr. i Røn paa Landevejen til Farum ikke langt fra Lille-Værløse. De opholdt sig dér sammen med nogle Sjaggere; men medens disse sidste fløj bort, naar man nærmede sig, blev Silkehalerne roligt siddende. De øvrige omtalte var heller ikke sky, men noget urolige. Noget forskræmte var derimod 4 Stkr., som jeg saa 17 Februar 1914 i Fælledparken i København.«

Gaardejer Petersen, Lou, saa ^{8/1} 1914 en Silkehale, der kvidrende fløj mod Syd. Af 4 Fugle modtaget til Udstopning havde 2 unge (^{16/1}) Hyben i Kroen, 2 gamle (^{19/1}) Hvidtjørnebær.

Distriktslæge Arctander skriver: »... 50 Silkehaler opholdt sig her i Byens (Storehedinge) Rønnebærtræer; da Bærrene var fortærede, forsvandt Fuglene. De var i Modsætning til andre Silkehaler ret vilde«.

Lærer Rendtorff, Korsør: »De opholdt sig her i Byen 8—14 Dage og afsøgte Hvidtjørn, Hyld, Kristtjørn, Paradisæble og Snebær, ligesom de gjorde sig tilgode med raadden Træfrugt, der i den Tid blev kastet ud af Frugtkældereren i et større Gartneri. Solsorterne jog de paa Flugt og var meget lidt sky, hvorfor ogsaa en stor Del blev skudt«.

Baron H. Rosenkrantz, Guldborg, skriver: 2 Januar dette Aar fløj en Silkehale lige hen mod mig her i min Have i Guldborg; den satte sig kun ca. 3 Alen fra mig i et Kirsebærtræ og betragtede de røde Bær af Busken *Cotoneaster hibernæa*; den var ikke i mindste Maade sky eller ængstelig. . . . Under mit Ophold som Student i København købte jeg 1881 en »Sidensvans« (som vi den Gang kaldte Fuglen). I Løbet af en Uge blev den ganske tam; — fløj rundt i min Stue, aad Sukker, Æblestykker, Brød o. s. v. — den badede sig næsten daglig. Rønnebær var dens kæreste Føde; men i Modsætning til Bemærkningen i Kjærbølling Pag. 181 (Udgave 1877) kan jeg tillige anføre, at den med stort Behag aad Insekter, særlig Snudebiller, naar jeg trak disse ud af gammelt Træ til den. — Efter Fjerfældningen i September 1882 var den aldeles pragtfuld. Den levede indtil September 1884, og Dødsårsagen skyldtes vist — Vellevned!«

Konservator Windeballe skriver: »Vi har undersøgt Maveindholdet paa flere af dem, og det viste sig, at de har ernæret sig af Rønnebær, Tjørnebær og Hyben«.

Konservator H. P. Hansen: »Føden var sædvanlig Tjørn — en enkelt havde proppet sig med Hyldebær«.

Skovrider Oppermann skriver følgende: Den 6 December 1913 blev her set en Flok Silkehaler paa ca. 40. De holdt til i nogle store Hvidtjørne, som staar ved en offentlig Vej ca. 100 Alen fra Skoven. Der var overordentlig mange Tjørnebær, som Silkehalerne aad i Mængde. De tog sig i det hele taget ikke stort andet for end at æde Tjørnebær. Naar Tilskuerne blev dem for nærgaaende, lettede de under livlig Kvidren og fløj over i Skoven, hvorfra de snarest vendte tilbage for at kile paa Tjørnebærrene. Efter 20 December er de ikke bleven observerede. 1905 var her ogsaa mange Silkehaler, der i Januar og Februar holdt

til i et Kær, hvor der er mange Enebær. Enebærkoglerne var hovedsagelig deres Føde den Gang; men jeg saa dem paa en mild Solskinsdag, hvor der viste sig nogle Myg og andre Insekter, være meget ivrige efter at fange disse i Flugten. Et Par Aar efter saa jeg en Dag en halv Snes Stykker; men siden har jeg ikke set Silkehaler før nu i Vinter«.

Skovrider Oppermann slutter sit Brev saaledes: »Det er vist smaat med Føden oppe mod Nord i denne Vinter. Foruden de nævnte Fuglearter bemærkes, at Dompapperne kom ualmindelig tidligt i Efteraaret; allerede først i September var her mange og er det endnu (Brevet er dateret $7\frac{1}{2}$ 1914). Kvækerfinker er her Tusinder af, men det er her rigtignok næsten hver Vinter. For en Uges Tid siden var jeg en Tur over Strandengene langs Mariager Fjord. Her saa jeg en mægtig Flok Sneværlinger«.

Hvad angaar dette Forhold med en usædvanlig Indvandring af andre højnordiske Fuglearter i Vinteren 1913—14 skal jeg blot oplyse, at adskillige af Meddelelserne til os indeholder saadanne Oplysninger. Jeg har imidlertid ikke villet indlade mig paa at undersøge det eventuelle Sammenhæng mellem disse forskellige Fugles Træk, da Pladshensyn forbyder mig at udvide Artiklen saa meget.

Skønt det heller ikke er min Opgave i denne Afhandling at gaa ind paa nogen Omtale af Fuglenes Fjerdragt eller Særpræg, skal jeg dog citere et Brev fra Hr. Konservator H. P. Hansen angaaende de ejendommelige »Lakpletter« paa Fuglens Styrefjer. Brevet lyder:

»Af de Silkehaler, jeg modtog i 1913, har egentlig kun en ♂ ad. Bryrup ^{24/11} særlig Interesse, idet den havde 7 ualmindelig store »Lakpletter« paa Halen — hvortil jeg ellers kun har set Spor hos andre gamle Individier. De to mellemste Pletter var temmelig smalle — de største var 0,9 cm lange og ca. 0,1 cm brede (Naumann: ». . . die längsten an den Mittelfedern etwa 2 bis 3 mm lang sind«). En af Styrefjerene var skudt over, og en anden ikke helt udvokset. Pletternes Farve var bleg lakfarvet. Paa Vingerne var der 7 »Pletter« og af disse maalte de største 0,9 cm (Naumann: ». . . zuweilen über 8 mm). Overraskende var det ogsaa, at de gule Baand paa Svingfjerene ikke var brudt af i Vinkler (eller Tværbaand), men kun dannede en Længdestribe. 1ste Svingfjer uden Baand, 2—4 havde næsten helt hvide og de næste 5 gule Baand, dog med lidt hvidt i begge

Ender. Eksemplarets hele Længde var 20 cm; Halen 6,3 cm, Vingen 14 cm, Tarsen 4 cm, mellemste Taa 1,6 + 0,8 (Kloen) og Bagtaaaen 0,7 + 0,7 cm«.

En videre Betragtning over Fjerdragten skal jeg ikke komme ind paa.

II. Det vesteuropæiske Træk.

Jeg skal blot lige som Slutning give en kort Oversigt over Silkehalens Træk, saaledes som det formede sig ned gennem hele Vesteuropa. Ogsaa her kan jeg imidlertid kun lige antyde det vigtigste, idet jeg ellers vil henvise til de forskellige Tidsskrifter, hvis Artikler jeg har sammenfattet for at faa et Helhedsindtryk.

Disse Fagtidsskrifter og Bøger er:

- »Le Gerfaut«. Revue belge d'ornithologie 4e année.
- »Faune de Belgique« par le Chevalier G. van Havre.
- »Le Jaseur de Bohême« par Laurent Coofman.
- »Ornithologisches Jahrbuch«, XXV. Jahrg., Heft. 3—4.
- »Über das Auftreten des Seidenschwanzes, *Bombycilla garrula* (L.) im Sauerlande auf dem Wanderzuge von 1913/14« von W. Hennemann.
- »Übersicht des Vogelzuges in Ascania-Nova, Taurien, Süd-russland« von Hermann Grote.
- »Revue française d'ornithologie« 6e année.
- »Der ornithologische Beobachter«. Officielles Organ der Schweizer. Gesellschaft für Vogelkunde und Vogelschutz. »Der Süd-zug des Seidenschwanzes im Winter 1913/14« von Karl Daut.
- »Aquila«. Zeitschrift für Ornithologie. 1913.
- »British Birds«. A monthly illustrated magazine. 1914.

Fra sine nordlige Ynglepladser (nordlige Norge, Lapland, Finland, Rusland og Siberien) begiver Silkehalen sig ved Høsttid langsomt mod Syd. Saa højt oppe som ved Uleåborg findes den kun som Trækfugl. Trækket foregaar sikkert langsomt mod Syd.

Jeg har for mig liggende et Brev fra Hr. Kunstmaler Kongsdal, som er af betydelig Interesse, omhandlende Efteraarstrækket i Värmland 1913. Det lyder:

»Den 12 Oktober om Eftermiddagen ankom der en Flok Sidensvanser paa ca. 50 Stkr. til den Gaard ved Søen, hvor jeg

boede — fra Nordost —. De slog sig ned i de store Rønnebærtræer og holdt fremdeles til der paa Egnen. Med faa Dages Mellemlum — og undertiden flere paa en Dag — ankom der saa den ene Flok efter den anden undertiden endog paa flere hundrede Individder. De var overalt oppe i Skovene og nede paa Sletten, hvor der var talrige Rønnebærtræer ved Gaarde og Huse. Saa en Dag i første Halvdel af November var tilsyneladende hele Egnens Sidensvansbestand forsamlet paa Markerne uden for min Bopæl. Der var talløse Skarer — som en Stærsværm en Efteraarsdag herhjemme — hele Marker og alle Gårdesgårde var aldeles tæt besat med Sidensvanser.

Derefter forsvandt de fra Egnen Syd paa.

Sidst i Marts arriverede der saa nu og da en lille Flok paa 6 à 10 Individder sydfra for nordgaaende. Individderne var da smaa, magre og medtagne — medens de, da de kom i Efteraaret, var store og pragtfulde. Da Egnen laa i et bredt Dalstrøg, der fører fra Nord til Syd, er der rimeligvis gaaet en meget stor Del af Trækket fra Nordsverrig — og tildels Norge — ned igennem denne Dal.

Dette viser blandt andet, at Fuglene kom en hel Maaned tidligere til Värmland end her til os, hvor de først begyndte at komme i Dagene 10—20 November.

Det er imidlertid ret rimeligt, at der indenfor det samlede Træk har været betydelige Divergenser i Retningerne af Trækkene. Thi samtidig med at Invasionen breder sig ned gennem Sverige, ankommer Silkehalerne ogsaa til Ungarn. Dette sidste tyder paa, at vi her har et fra Øst (Nordost?) kommende Træk, hvilket ogsaa stemmer med, at der i Oktobers Midte saas Silkehaler ved Ruslands Sortehavskyst.

Fra Østrig-Ungarn har Trækket sandsynligvis bredt sig mod Vest, samtidig med at det nordfra kommende (i egentlig Forstand vesteuropæiske) Træk har bredt sig ned i Vesteuropa, saaledes at der er Lande, som f. Eks. Schweiz, hvor begge Retninger mødes, som Tilfældet sikkert ogsaa har været i Frankrig.

Tyskland har dem væsentlig kun paa Gennemrejse, Belgien ligeledes. Det synes, som om de har fulgt visse bestemte Landstrækninger som »Folkeport«. Saaledes har Invasionen i Belgien bredt sig fra Ardennerne mod Vest. I Frankrig er Invasionen ogsaa væsentlig begyndt i Egnen om den tyske Grænse, hvor der taltes Flokke til op paa 1000 i Slutningen af December og Januar.

En usædvanlig Kulde i Melleml Frankrig drev dem stadig sydpaa, saaledes at de iagttoges meget almindeligt ved den franske Middelhavskyst i Januar, hvor de ikke skulde være set siden 1853. Kulden i Frankrig har sikkert drevet mange af Fuglene over til Storbritannien, hvor vi træffer Silkehalen som virkelig overvintrende. Storbritannien har imidlertid ogsaa nok mere direkte modtaget skandinaviske Fugle. De første optræder enkeltvis i November lige fra Orkney-Øerne og Landet ned igennem; men først efter Nytaar blev Fuglen en almindelig, men dog ikke overvætted talrig, Vintergæst. Invasionen fra Kontinentet fandt først for Alvor Sted i Januar, og endnu i Februar og Marts iagttoges et Træk kommende østfra.

I det centrale Europa bredte Trækket sig ned over hele Schweiz, hvor Fuglene ofte iagttoges i betydelige Højder. En stærk Mangel paa Bærfrugt i dette Land har bevirket et endnu sydligere Træk, idet Fuglene i betydelige Flokke søgte ned i Norditalien, bredte sig ud paa Posletten og et godt Stykke ned paa selve Halvøen, hvor det sydligste Sted, jeg har set angivet, er Siena, hvor de saas lige ved Aarsskiftet.

Nordtrækket er selvfølgelig langt vanskeligere at følge end Sydtrækket, fordi det er foretaget langt mere spredt og næppe over helt de samme Egne som om Efteraaret. Over Danmark foregik der f. Eks. næppe noget Nordtræk af Betydning. Grunden hertil ligger muligvis deri, at de paa Sydtrækket saa fuldstændigt har raseret Egnene for Fødemidler, at de om Foraaret paa Nordvandringen har maattet søge andre Egne.

Foraarstrækket er desuden vanskeligt at iagttage nøjagtigt, fordi mange Fugle sikkert har overvintret i forholdsvis nordlige Egne (som f. Eks. her i Danmark), mens dog Hovedtrækket gik længere sydpaa.

Jeg har endelig som Slutning forsøgt at lave en Oversigt over Trækket ved at sammenføje det vigtigste, der i grove Træk skulde vise Vandringerne i de to Aars Vintermaaneder. At dette i alle Enkeltheder afspejler det virkelige Forhold, tør jeg naturligvis ikke paastaa, dertil var hele Vandringen for kompliceret et Fænomen; men at det vil give et nogenlunde anskueligt Billede, saa nær Sandheden som tænkeligt, er jeg overbevist om.

A = Maanedens første Halvdel.

B = Maanedens sidste Halvdel.

Oktober:

- A. Trækket begynder gennem Värmland (ca. 60° N. Br.). Ankommer til Ungarn (46°—48° N. Br.).
- B. De opholder sig endnu i Värmland. Ankommer til Ruslands Sortehavskyst.

November:

- A. Forsvinder fra Värmland. Invasionen begynder i Danmark, ved Maanedens Midte i Nordtyskland. De første ved Orkney-Øerne og Skotland (kun faa).
- B. Ankommer til Holland i Maanedens Midte. Kommer til Belgien. Stort Træk gennem Nordtyskland. Træk begynder gennem Rhindalen — Sydschweitz mod Posletten. Antallet af Fugle kulminerer i Danmark. Enkelte ankommer til England.

December:

- A. Kun faa i Nordtyskland. Begynder at vise sig i Østfrankrig. Tager af i Antal i Danmark.
- B. Er nu særlig talrig i Belgien. Bliver talrigere i Frankrig — naar ved Nytaar til Middelhavet. Uhyre stærk Invasion i Østfrankrig. Trækket er naaet ned i Italien til Siena. Flokke i Jurabjergene. I Maanedens Midte Invasion i Schweitz. Svag Invasion paa Irland.

Januar:

- A. Trækket til Frankrigs Middelhavskyst tiltager. Er naaet ud til Frankrigs Vestkyst (Vendée). Trækket ned mod Norditalien vedvarer. Almindelig i Schweitz. Et konstant, forholdsvis ringe Antal i Danmark. Først nu almindelig i England.
- B. Nordtræk gennem Nordtyskland.

Februar:

- A. Kun faa i Belgien. Træk mod Nord gennem Nordtyskland. Lidt talrigere paa Gennemtræk i Danmark.
- B. Nordtræk gennem Belgien og Nordtyskland. Der finder stadig en Indvandring Sted til England kommende østfra. Der begynder et ringe Tilbagetræk i nogle Egne af England.

Marts:

- A. Nordtræk gennem Nordtyskland. Et enkelt Eksemplar endnu i Nordfrankrig. Iagttages adskillige Steder i England.
- B. Nordtræk gennem Nordtyskland.

April:

- A. Nordtræk gennem Nordtyskland. Enkelte i England.
- B. Nordtræk gennem Nordtyskland.